

Les dues Àustries

JOHN WRAY

Àustria, aquell país petit de l'Europa central que, quan la gent hi pensa –si és que mai hi pensa– el recorda com el lloc on van nàixer Freud, Hitler, Mozart i els *schnitzel* (o filets de vedella poc fets), ha estat reina per una setmana. Les dues Àustries que existeixen, radicalment diferents, han rebut dos dels honors més grans, a nivell internacional: Elfriede Jelinek, poetessa, dramaturga i novel·lista, ha estat guardonada amb el premi Nobel de literatura, i Carles I, el darrer emperador de la casa dels Habsburg, ha estat beatificat pel papa.

Totes dues decisions han aixecat molta controvèrsia entre els austríacs, que no els agrada gaire l'enfrontament. Aquests dos flaixos simultanis són un retrat excel·lent de l'Àustria contemporània, un país tan polaritzat com els Estats Units, i en direccions semblants. El meu país, com els Estats Units, ha estat en mans dels conservadors, al llarg dels darrers anys. Això l'ha dividit en dos grans blocs, la dreta i l'esquerra, que cada vegada es distancien més. Àustria no té cap guerra d'Iraq per agonitzar, però sí que té l'espectre del nazisme, l'immobilisme debilitador de l'Església catòlica i Jelinek. I això, en un país tan petit i –com ho diria?– pintoresc, ja és bastant, gràcies.

Jelinek, de 57 anys, ha confós, alienat i irritat els lectors austríacs al llarg de moltes dècades. Les novel·les que escriu són tan inflexibles, pel que fa a l'exploració del sadomasoquisme en totes les formes, que la influència que ha pogut tenir a casa seua ha estat molt limitada. Ha quedat com una figura marginal, que molta gent segueix i llegeix amb fruïció, però que molts altres rebutgen i, fins i tot, temen.

Si tens una novel·la de Jelinek al saló, no ho tens gaire fàcil per encetar noves relacions socials: més aviat és una excusa per acabar la conversa, que no per començar-ne de noves. Això canviarà, evidentment, per tal com el nom de Jelinek ha estat pronunciat oficialment a l'Acadèmia Sueca, i fins i tot els entusiastes culturals conservadors –una espècie extingida en el Nou Món, però que encara existeix a Àustria– estaran obligats a lle-

“Elfriede Jelinek, de 57 anys i darrer premi Nobel de literatura, ha confós, alienat i irritat els lectors austríacs al llarg de moltes dècades. Les novel·les que escriu són tan inflexibles, pel que fa a l'exploració del sadomasoquisme en totes les formes, que la influència que ha pogut tenir a casa seua ha estat molt limitada. Ha quedat com una figura marginal, que molta gent segueix i llegeix amb fruïció, però que molts altres rebutgen i, fins i tot, temen”

“Com a emperador, Carles I, recentment beatificat, fou, per als més benèvolts, un matusser, i, per a molts altres, un criminal de guerra: l'autorització de l'ús dels gasos al front italià, durant la Primera Guerra Mundial, va alçar la veda de la guerra química”

gir-la o, si més no, a fer veure que l'han llegida.

Els costarà molt d'empassar, especialment si tenim en compte que Jelinek s'ha oposat públicament al règim austríac ultradretà actual. L'any 2000, quan l'ultradretà Partit per la Llibertat va entrar al Govern com a soci de la coalició, l'escriptora va prohibir que es representaren obres seues al país. Tant si es considera un correctiu cap a Arnold Schwarzenegger –un altre austríac que ha tingut un bon any– com si no, gràcies als seus amics d'Estocolm, ara ella és qui té el protagonisme.

Segons l'Acadèmia, Jelinek ha estat premiada per unes obres que “revelen l'absurditat dels clixés socials i el poder subjuguador que tenen.” Carles I va rebre la beatificació per curar les venes varicoses d'una monja brasilera l'any 1976, 44 anys després que l'emperador morira de tuberculosi.

Si, d'una banda, el Nobel de Jelinek ha alçat molta polseguera a un costat de l'espectre polític d'Àustria, l'avenç de Carles I envers la santificació també ha provocat els de l'altra banda, o almenys els que s'han preocupat per la qüestió i no hi ha passat pàgina, tot fent-ne broma.

Com a emperador, Carles I fou, per als més benèvolts, un matusser, i, per a molts altres, un criminal de guerra: l'autorització de l'ús dels gasos al front italià, durant la Primera Guerra Mundial, va alçar la veda de la guerra química. Malgrat que ni tan sols els conservadors no el consideraven un heroi, la beatificació de fa dues setmanes ha donat ales a la figura de l'emperador i ha servit com a punt de reunió dels defensors de la decència cristiana. No cal dir que aquests són els mateixos fervents detractors de la literatura de Jelinek. Tanta aspresa i tanta polarització política en un sol país.

Em pregunte si no els sona de res, aquesta història, als americans?

*John Wray ha escrit
'Canaan's Tongue'*

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa